

VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ

„A VESZTŐHELYRE SÁROS ÚT VITT...”

Minél tisztább és lelkesítőbb egy forradalom, annál kegyetlenebb az elmaradhatatlan megtorlás, annál fájóbb, szűnni nem akaróbb az eljövendő gyász. Ha az egyetemes történelemre vetítve talán nem is, de ránk, magyarokra nézve cáfolhatatlanul igaz a megállapítás. Lapozzuk csak kissé „irodalmi szemmel” ezerszáz éves európai történelmünk képeskönyvét! Követni se győzzük a dicső felemelkedések és nagy nemzeti tragédiák irodalmi értékeléseit, de – a Rákóczi-szabadságharcot is beleértve! – egyetlen korszaknak sem keletkezett oly szívzaggatóan szép és fájdalmas költészete, mint az aradi gyásznak.

Vitathatatlan része van ebben népköltészetünknek, mely a teljes Kárpát-medencét teleszórta *Az aradi nap* jól ismert történetével, Lévy József zaklatott hangú mártírsíratójával. S aztán – a nemzet felmérhetetlen veszteségétől lelki beteg Arany Jánostól napjainkig – alig akad magyar költő, aki ne kötött volna bokrétát a jelképes aradi sírra. Mindegyik méltó az olvasói figyelemre, de ez alkalommal csak egyet szándékozom idézet-alakban is felmutatni.

Az ávó pincéjének kilátástalanságában senyedő Faludy Györgynek ugyanis minden joga és hitele adott volt, hogy azonosuljon az aradi vértanúkkal. *„A veszthelyre sáros út vitt és kikericsék kékjei. / Száz év, s meghaltam volna úgy is – vigasztalódott Vécsey. / Lahner György sírt s a földre nézett, / Damjanich szekéren feküdt / Leiningen felmentő honvédek / árnyát kereste mindenütt.”* Kissé odább: *„Száz év – s a magyar börtönéjjel / nem változott száz év alatt. / Száz év – s az első fordulóra / ébredtetek és lassan róva / a lépést, méltatok róla, / mit hozott Világos, Arad...”*

Ami Faludynak száz év, időnk szerint már százhetvenre futja, de a kérdés továbbra is időszerű. Valóban: mit hozott? Ha okulást, meggyőző bátorítást, használható nemzetstratégiát nem, hiábavaló volt – gondoljuk sokan, miközben tudván tudjuk, hogy ezeket egyáltalán nem hozta meg, s a 20. század borzalmai még csak eztán következtek. De legalább szép volt, nemzeti önbecsülésünk tekintetében máig felemelő – nyugtatjuk magunkat. A már Petőfi szerint is csendben lapító, gyávaságra és örök cédaságra kárhozott, ma a

globalizmus álarcája mögött *új ordas eszméket* terjesztő Európán pedig ne csodálkozzunk. Hisz az erkölcsi támogatáson túl, ötvenhat októberében meg sem próbált a szovjet lövegek torkába nézni, amikor a pesti srácok – a világ legnagyobb elképedésére – méretlenül ontották vérüket.

Az 1848-1849-es szabadságharc vértanúinak jelentős hányadát ma határon túli vagy – Fico és Porosenko legnagyobb bosszúságára – kettős állampolgárként tartanánk számon. Az ugyancsak vértanúvá lett Perényi Zsigmond, amikor a pribékek megérkeztek érte, felöltözött, érzékeny búcsút vett szeretteitől, s utasította a személyzetet, hogy hagyják nyitva kastélyának kapuját, mert hamarosan visszatér. A nagyszőlősi barokk kastély azóta tárt kapukkal várja gazdáját, aki bronzalakban, a vármegyeház előtt már képtelen egyet is lépni, de Ugocsába és szíveinkbe örökre visszatért.

